

No 324

RA 65.

ühhe pattust pöörnud

N e g r i o r j a

sündinud asjad ja ellaw usk

Jesuse Kristuse sisse.

57

Nenda on Jummal maailma armastanud, et temma omma
ainosündinud Poia on annud, et ükski, kes temma sisse
ussub, ei pea hukka sama, waid et iggawenne ello tem-
mal peab ollema. Joann: 3, 16.

Tartus, 1839 aastal.

Trükitud Lindworsi pärriatte kirjadega.

Das in dieser Schrift nichts gegen die Evangelisch-Lutherische Kirchenlehre und unsere Bekenntnisschriften enthalten sei, wird desmittelst von Einem Kaiserlichen Evangelischen Consistorio der Provinz Estel attestirt.
Arensburg, am 8. Mai 1834.

Im Namen und von wegen des Estelschen Provinzial-Consistorii.

A. H. Schmidt, Vice-Präsident.

Magn. v. Nehren, Secr.

Der Druck ist unter den gesetzlichen Bedingungen gestattet.
Dorpat, den 2. März 1839.

M. v. Engelhardt, Censor.

2/26316

Sel aial, kui ma mitted aastad merre liggidal ellafin, juttustab üks Ewangeliummi Öppetaja, kutsus üks laewa wäe pealik mind üksford ennese jure, ja ütles mulle, et ta omma Präuale ja lastele seäl kihhelsonas üht maja ürinud, ja ennesel Negri (ehk mustarahwa) poisil ollewad, kes jo kolm aastat temma tenistuses olnud.

Se pois, ütles se Rapten, on üks moistlik noor iniminne, ja temmal on suur igatseminne pühharistmisse järrele. Ma ollen temmale lubbanud, teid temma ristmisse pärrast palluda, kui teil ei peaks selle wasto ühtigi räkimist ollema.

Üns temmal, küsisin ma, ka wähhegi tundmist, risti usso pea õppetuste polest?

Jah, wastas Rapten, sedda on temmal; sest temma rägib neist asjust paljo teise perrega, ja tedda naertakse saggedaste sellepärrast; agga temma kannatab sedda wägga kannatlikko melega.

„Kas ta tenistuses polest ka wiist pärrast?“

Jah; temma on üks ustaw ning kasin noor inimenne, nenda et temma sarnast piisut minno laewa peäl olnud ja mo majas ellanud.

„Üns ta ennast ikka ni ausaste ülespidanud?“

Ei mitte, ütles Rapten, esite olli temma saggedaste wägga holimatta ja pettise kombega; agga nüüd kahhe aasta sees on ta koggone teisets innimesets sanud.

„Se on hea! Mul saab hea meel ollema tedda nähhes, ehk wöttan tedda ka õppetada, et siis woin arwata, kas ta kõlbab ristmisse Sakramenti osalisets sada. Kas ta moistab ramatut luggeda?“

Jah, wastas temma Härra, ta on sure waewaga püüdnud sedda õppida, ja minno tüdrukud ütlewad et ta moistab wägga hästi Piiblist luggeda. Temma moistab ka Inglise ma keelt parreminne räkida kui mitto

temma suggu rahwast. Millal arwate ennesel aega ollewad, et ma tedda teie jure laskitan?

„Homme pärrast lounat.“

Temma peab tulles, ja kül teie siis näte, mis temmaga tehha.

Selle lubbamisega lahkus ta minnust ärra. Minul olli hea meel sest, et ma üht innimest omma õppetamisega alla piddin sama, kes seal maal on sündinud, kellele ni kaua aega üllekohhut ja hirmust liga tehti, nenda et meie südda wallutab kui nende peäle mõtleme, kes sedda on teinud. Mo Negri koli pois tuli seatud aial mo jure. Temma olli alles üsna noruke, lahke ja priiske näega. Ma laskisin tedda mahha istuda ja ütlesin temma wasto: „So Härra on mulle so iggatsemist teada annud, et ma pühha ristmisega pärrast sinnoga wõttaksin kõnneleda.“

Jah, armas Härra, wastas temma, ma sowin wägga risti innimeseks sada.

„Miskspärrast?“

Ma tean, et risti innimesed pärrast surma taewa sawad.

„Kui kaua tunned sa sedda iggatsemist ennesel ollewad?“

Sest sadik kui ma kahhe aasta eest Amerika maal üht head õppetajat kuulsin jutlust teggewad.

„Kus olled sa sündinud?“

Ahwrika maal. Ma olin alles üsna pisuke poisike, kui walged innimesed mind pärris orjaks teggid.

„Kuida se tuli?“

Ma läksin ükskord koddunt ärra, et merre ärest konna karpisid piddin toma, ja kui ma neid seal kummarkülle olin korjamas, tullid monned walged madrused ühhest lootsikust ja wiisid mind ärra. Ei ma saanud omma isä ja emma ellades enam nähha. Mind widi laewa, ja sellega Jamaika sare peäle; seal müdi mind ühhe Härrale, kelle jures ma monned aastad tenisin, sennikui kolme aasta eest Rapten W., se Härra, kelle jures ma nüüd ollen, mind ostis, et ta mind kui

teenrit omma laewa peäl pididi pruukima. Se on üks hea Härra; temma laskis mind pruiks; ja sest sadik ollen ma ikka temma jures.

„Miskuggused mõtted ollid sul omma hinge pärrast, enne kui sa Amerika male said?“

Mul ei olnud omma hinge pärrast holimist sugugi. Ükski ei lausnud mulle mo hinge pärrast mitte sannagi.

„Hea kül; ütle mulle nüüd weel, mis sulle Amerika maal juhtunud. Kuida said sa fenna?“

Mo Härra wõttis mind ennesega laewa; seal seisis temma ku aega paigal, ja sel wiisil sain ma sedda head õppetajat kuulda.

„Mis ütles sesamma?“

Temma ütles mind sure pattuse ollewad.

„Kuis nenda? Kas ta rätis ükspäinis sinno kohta?“

Jah, minna arwasin sedda; sest seal olli kül palju rahwast tedda kuulmas, agga temma ütles sedda keif minno peäle tähhendades.

„Mis ütles temma siis?“

Temma kõnneles keigist asjust, mis mo süddames ollid.

„Miskuggused asjad ollid need?“

Minno pat, minno rummalus ja mo uskmatta meel. Se hea õppetaja õppetas mind moistma, et ma ühtegi head ei mõtle egga te.

„Ja mis ta sulle weel ütles?“

Temma watis monnikord minno filmi, ja ütles, et Jeesus Kristus on tulnud pattuste eest surrema, ni hästi nende waeste mustade kui nende walgede pattuste innimeste eest. Ma mõtlesin: se olli wägga hea, tõe polest wägga hea, Jummal karmatta pattuste eest sedda tehha.

„Agga kuida said sa selle mõtte peäle, et sedda keif sinno kohta rägiti?“

Minna teadsin, et suremat pattust seal ei olnud kui minna. Se hea õppetaja pididi wiisist teadma, et mind seal olli.

„Mis mõtlesid sa isšiennefes temma jutlust Jeesus-
sest Kristussest kuuldes?“

Minna kohkusi wägga ärra, kui temma ütles pörge
tuld Jummal karmatta innimeste osaks sawad; sest
ma tundsin ennast wägga dala pattuse ollewad; ja se
panni mind nutma. Temma kõnneles paljo Kristusse
armastussest pattuste wasto, ja se teggi mind weel
ennam nutma. Ja ma mõtlesin, mo kohhus on Jeesust
Kristust armastada; agga ma ei teädnud kuidagi wiisi,
ja se teggi mind jälle nutma.

„Kas sa selle ku aegast enam kui ühte jutlust olled
kuulnud?“

Jah, omma Härra lubbaga käisin ma kolmforda
kirikus, ja iggaford tahtsin ma Jeesust hea melega en-
nam armastada, agga mo südda olli monnikord kõwra
kui kiwmi.

„Kas sa olled sest sadik weel muud jutlust kuulnud?“

Ei ialgi, kunni ma minnewal pühhapäwal jälle siin
kirikus kuulsin jutlust teggewad; ja sedda kuuldes tuisis
se iggafeminne mo süddames, Jeesusse Kristusse nimme
peäle ristitud sada; sest mul ei olnud ristirahwa sõbru,
kes mind olleksid lastnud ristida, kui ma alles pissoke
lapsokenne olin.

„Misfuggused mõtted likusid ennamiste so sees, sest
aiast kui sa Amerika: maal esimesesed jutlused ollid
kuulnud; kas sa rälisid monnele, mis sa sel aial tunda
said?“

Ei, ma ei rälind ühhegiga, kui agga Jummalaga.
Se hea õppetaja ütles, et Jummal waeste küssendamist
wõttab kuulda; sepärrast hüüdsin ma Jummal pole,
ja Temma kulis mind. Ma mõtlen saggedaste Jeesusse
Kristusse peäle, ja sowin Temma sarnatsaks sada.

„Kas sa moistad ramatut luggeda?“

Moistan pisut.

„Kes õppetas sind luggema?“

Jummal õppetas mind luggema.

„Mis tahhad sa sega ütelda?“

Jummal andis mulle luggemise himmu, ja se ker-

gitab luggemist; mo Härra andis mulle Piibli ramato ja
üks madrus õppetas mind kirja tähhed, ja sel wiisil õppisin
Jummal abbiga isšiennefest luggema.

„Mis loed sa Piibli ramatust?“

Oh, ma loen keif Jeesusest Kristussest, kuidagi Temma
pattusid armastas, ja kuidagi dälad innimesesed Sedda ärra-
tapsid; kuidagi Temma surri, ja hauast jälle ülestoufis, ja
sedda keif waeste Negrite eest. Ja se panneb mind monni-
ford nutma, kui ma mõtlen, et Kristus waesid Negrid
nenda armastab.

„Agga, mis ütleb rahwas so luggemiseest, palwe
teggemiseest ja so hoidmiseest jummalikko asjade pole?“

Monned kurjad innimesed, kes Jeesust Kristust ei
armasta, sõimawad mind narriks, Negri koeraks ja
mustaks sallalikkuks. Ja se teeb mind monnikord wi-
haseks; agga siis mõtlen ma, et üks risti innimenne selle-
pärast ei pea mitte wihaseks jääma. Jeesus Kristus sai
ka sõimo nimmesid, ja Temma olli wait kui Tal; ja
siis tulletan ma Jeesust Kristust omma mele, ja ei ütle mid-
dagi nenda wasto.

Ma ollin wägga rõmus selle waese Negri kohtlase
mele pärast; ja sowisin selgeste teäda sada, kui paljo
walgust ja tundmist temmal monne asja polest piddi
ollemas. Apostli Paulusse lühikenne risti usso õppetus
tulli parrajaste mo mele, (mis ütleb: Agga nüüd jääb
ust, lotus, armastus, need kolm; agga surem neist on
armastus. 1 Kor. 13, 13). Sepärrast küsisin ta käest:
„Ütle mulle, mis on ust? Mis on so enneese ust? Mis
usud sa Jeesusest Kristussest ja so omma hingest?“

Ma ussun, kostis temma, et Jeesus Kristus ma
ilma sisse on tulnud pattusid õnsaks teggema, ja ehk
minna kül keige üllem pattuste seast ollen, siiski tahhab
Jeesus mind õnsaks tehha, olgo et ma kül agga üks waene
must Neger ollen.

„Mis on sinno lotus? mis lodad sa ni hästi sesin-
natses kui seal tullemas ellus sawad?“

Ma lodan: Jeesus Kristus saab minno eest hästi
hoolt kandma, ja mind patto ning kahjo eest hoidma,

ni kaua kui ma siin ellan; ma lodan, kui ma surren, et ma Temma jure lähhan, ja siis ikka Temmaga ellan ja iggaweste ennam ei surre.

„Misfuggused on sinno mõtted õigest ristirahwa armastusest? Ma küsin, kedda ja misfuggust asja armastad sa keige ennamiste?“

Ma armastan Jummalat, sedda Jēsat, et Temma ni helde olli, omma Poega läkitades. Ma armastan Jēstust Kristust, sest et Temma mind armastab. Ma armastan keiki innimesi, neid musti ning ka neid walgid innimesi; sest Jummal on neid keiki lonud. Ma armastan häid risti innimesi, sest et Jēsus neid armastab, ja nemmad Jēstust armastawad.

Sesamma olli mo esimeenne kõnneleminne selle nore innimiseega. Mul olli suur rõõm sest, et tedda temma iggatsemist möda woiks risti kogodusse jure wasto wotta. Siiski sowisin weel ennam temmaga rāfida, ja temma ello wiisid weel parreminne järrele kulata, ja lubasin monne päwa parrast temma Härra majas temmaga kokko sada. Kui ta olli ärra läinud, siis mõtlesin ma isjenneses: Jummal on tõeste iggast soust ja kelest innimeste hinged omma Poia werre läbbi ärra peastnud. Kui ka innimeste hirmsa ahnusse parrast mitto neist monneks aiaks ihho polest parris orjad peawad ollema, siis on ommetigi, Jummal olgo kidetud, monned neist Temma armo läbbi Jummalale laste õnsa wabbadussele kutsutud, ja se läbbi selle orjusest peastetud, kes ni mitto nago wangid kinni peab, temma tahtmist teggema. Se on armas mõttelda, et Ahwrika ma rahwas ommad käd pea sawad Jummalale pole sirrutama. Laulge Jummalale, mailma kunningrigid; laulge kitusse laulusid Jēsandale!

Monned päwad, parrast sedda esimeste kokkosamist selle Negri poisiga, sõitsin ma ratsal, selle nouga tedda waatma minna ja temmaga rāfida, temma Härra majasse, mis sesammas kihelkonnas liggi poolteist pennikoormat minno majast olli. Se te, mis fenna minnes käisin, läks ühhest haljandawast mäe kingust ülle, kus

peäl paljo lambaid sõmas ollid. Siin ning seal nähti karjast ollewad, kes karja hoidis, mis temma holeks olli antud. Sedda nüüd watades tullesin ma omma ennese ammetit miele. Sest selle mäe kingu ümber seisab üks suur kihelkond, kelle hingede ülle ma pean walwama, ja kellest ma üksford pean arru andma sure hinge: karjatse ilmutamisse päwal. Mo meel sai rõõmsaks sedda mõtteldes, et mo noor Ahwrika ma sõbber üks lammas on ühhest teisest karjast mis kaugeal, agga mis Kristus ommeti nimmeparrast saab kutsuma ja liggi toma. Sest üks karri ja üks karjane saab ollema, ja keik peawad tundma, et Temma ilke on hea ja temma koorm kēja.

Ma joudsin ühe wägga järso pae ringi liggi, mis selle mäe kingu otsas olli. Ma löin seal ommad silmad pahhemat kät alla merre pole, kelle äär kaljo ning pae tükisid täis olli. Ühe kaljo tükki otsas näggin ma innimest istwad, kes ramatut luges. Se koht olli liggi kaks sadda künart mäe kingu otsast maddalam. Temma rietest ja mustast näust tundsin ma kohhe ärra, et se ükski mu ei olnud kui se Negri pois, ja Piibli ramat temma käes. Mul olli hea meel se peäle, et ma koggematta tedda nisuggusel üksikul kohhal leidsin. Ma läksin fenna. Temma olli omma ramatut ni sure tähhelepannemisega luggemas, et temma mind enne ei näinudki, kunni ma diete temma liggidal olin.

„Willem, olled sa siin?“

Oh mo õppetaja, mis rõõmu tunnen ma teid nähes. Kuida saite teie seie kohta? Minna ei arwand siin keddagit muud ollewad, kui agga Jummalat ja ennast.

„Ma piddin so Härra majasse minnema sind wātama, ja tullin separrast sedda teed, et siit kaugele woib nähha. Kui ilm hea on, siis tullen ma saggedaste seie merd ja laewasid watama. Kas se on sinno Piibel?“

Jah, õppetaja, se on minno kallis Piibel.

„Mul on hea meel sedda nähhes, et sa tedda hästi õruid. Se on hea, Willem.“

Jah, õppetaja, se on hea, et Jummal minno wästo helde on, agga minna ei olle Temma wästo ialgi hea.

„Kuis nenda?“

Minna ep olle ial Temma wästa tännolif kül; ma ei pallu Tedda ialgi viete, ja ma ei mõtle ühte puhko Temma peäle, kes mulle keif sedda head annab. Õppetaja, ma kardan, et mo südda wägga kurri on. Ma sowin, et ma teie sarnane olleffin.

„Minno sarnane, Willem? Oh sa olled minno sarnane, kes ma üks waene, jõueto pattune ollen; kes nisammoti kui sinna, omma pattude sees peaks hukka minnema, kui Jummal mind omma pohjatuma armo ja hallastusse läbbi ei olleks kui tulle tukki tulle seest wälja kistund, ja omma üpris sure armastusse ning armo märgiks teinud. Ei olle siin ühtigi wahhet, sest meie keif olleme patto teinud, ja olleme Jummalala auust ilma.“

Ei, minna ei olle mitte teie sarnane; ükski polle, minno arwates, minno sarnane, ükski ei tunne ennast ommas süddames nisuggust ollewad, kui minna.

„Siiski, Willem, ussun ma sinno tundmist seddasamma ollewad, mis iggaühhel tõeste ellawaks sanud hingel on, kes omma hirmsat patto, ja selle lunnastamisest suurt hinda on tundma õppinud, mis Jeesus Kristus pattuste ärralunnastamisest on maksnud. Sinna woid ütelda: Minna ollen keige üllem pattuste seast, agga Jeesus surri minno eest.“

Jah, õppetaja, ma ussun, et Jeesus waese Negri eest on furnud. Mis peaks sest waesest, kurjast Negrist kül sama, kui Jeesus ep olleks temma eest furnud? Agga Temma surri keige surema pattuse eest, ja se teeb mo süddant monnikord rõõmsaks.

„Misuggust tükki luggesid sa Piblist, Willem?“

Ma luggesin, kuidas se mees risti samba külges Kristussega, ja Kristus temmaga kõnneles. Oh selle innimesse palwe sünnib viete minno kohta: Jõsand! mõtle minno peäle! Jõsand mõtle waese Negri, selle pattuse peäle! Sesamma on igga hommiko ja ka monni-

kord õse mo palwe; kui sannad mul puduwad, siis ütlen ma seddasamma jälle: Jõsand, mõtle waese pat-tuse Negri peäle!

„Usku kindlaste, Willem, Jõsand kuleb sinno palwet. Temma heitis armo rõõwli peäle, kes risti külge lödud, ja mõttis tedda wästo, ja Temma ei tahha sind mitte ärrapõlgada; sedda, kes Temma jure tulleb, ei tahha Temma mitte wälja lükkata.“

Ma ussun sedda, õppetaja; agga mo süddames on ni paljo patto, ja se waewab mind ja teeb mind kur-waks. Waatke, õppetaja, ütles temma ühe kalla suggu peäle näitades, mis ennast kiwi külge kinni immeb) waatke need kallad, kui kinni nemmad seal kiwi külges seiswad. Nisammoti on ka pat minno süddames kinni.

„Se woib olla, Willem, agga wõtta sedda teist wiisi tähhendada. Kui sa usso läbbi Temma surma siise Jeesusest Kristussest nenda kinni hoiad, ja sanna kuulmisest, kui need kallad kaljo külges seiswad, siis ei sa sind laened egga tormid Temma armastusest ärralahutama.“

Seeb se on, mis ma hea melega tahhaksin.

„Ütle mulle, Willem, eks pat ep olle se asi, kellest sinna rägid, kui ühhest koormast, mis so peäl seisab? sinna ei armasta tedda mitte; sa tahhaksid hea melega wahwaste temma wästo wõitelda, ja temmast lahti sada; kas ep olle nenda?“

Oh tõesti! olleks ma ilm minno pärralt, ma annaksin keif, kui ilma pattota wõiksin olla.

„Et tulle siis, ja ussu, et Jeesus Kristus sind armoga wästo wõttab, mo wend; Temma werri puhastab keigist pattust. Temma andis isieniast lunnastamisest hinnaks pattuste eest. Temma on meie haigussest ennesse peäle wõtnud, ja keif meie wallu kannud. Temma on meie ülleastmiste pärrast hawatud, ja keif meie üllekohto pärrast ärrarõhnutud; karristus olli Temma peäl, et meil piddi rahho ollema, ja temma muhkude läbbi on meie terwis tulnud. Jehowa on

meie keikide üllekohhut lastnud Temma peäle tulla. Tulle, tulle hea melega Jeesusse, selle pattuste Dnnis- teggia jure."

Jah, õppetaja, ütles se waene pois filma weega: ma tahhan tulla; agga ma tullen wägga pittamissi, wägga pittamissi, õppetaja, ma tahhaksin hea melega jooksta, ma tahhaksin hea melega lenda. Jeesus on wägga helde waeße Negri wasto, et Temma teid läl- kitab, temmale sedda ütlemä.

"Egga se ei olle omnieti eßsimenne ferd, et sa needsammas töe sannad kuled?"

Ei, armas õppetaja, need ollid jo ammogi mo hingele troostiks, sest sadik kui ma Amerika maal sedda head õppetajat kuulsin jutlust ütlemad; nenda kuida teile minnewal näddalal ollen räkinnud.

"Hea kül! ma lodan nüüd, Willem, sest et Jummal ni armolinne olnud, sinno silmad lahti teggema, ja so süddant ni wäggewaste ligutama omma heldus- sega, mispärrast ta omma Poega ka sinno eest surma sisse andis; ma lodan, et sinna ka keige holega saad püüdma, Temma käskusid piddada; ma lodan, et sinna iggapiddi saad noudma omma leiwa; wannematte ja nende teiste teenrite wasto head üllešnaitada. Kes seestpiddi tössine risti innimenne on, se saab sedda ka omma wäljastpiddise ello polest ollema; kel tössine ja õnsaks teggew ust on Kristusse sisse, se saab omma usku ka omma teggude läbbi üllešnaitma, nenda kuida Apostel ütleb. Eks se polle nenda, Willem?"

Jah, õppetaja, ma tahhaksin hea melega nenda tehha, ja usklik olla. Mo meel jääb kurwaks, se peäle mõtteldes, misfuggune kurri sullane ma ollin, enne kui need head asjad Jeesusest Kristussest mo süddamesse hakkasid. Mul on himmo, ennaft omma Härra wasto nenda üllešnaitada, kuida kohhus on, ni hästi temma nähhes kui temma näggematta, sest ma tean, et Jummal mind iggas kohhas näab. Ma tean, kui ma omma Härra wasto üllekohtune ollen, et ma ka Jummal wasto patto teen, ja et Jummal siis mo peäle wägga

wihhaseks jääb. Peäle sedda, kuida woin ma Jeesust armastada, kui ma ei te, mis Jeesus mind käsib. Ma armastan omma kasullasid ehk nemmad kül, nenda kuida ma teile jo ollen ütelnud, mind mitte surest ei armasta, ja ma pallun Jummalat, et Temma neid wõttaks õnnistada. Ja kui nemmad kurjad asjad räkivad, ja mind püüdwad wihhale ärritada, siis mõtlen ma: Kui Jeesus Kristus waeße Negri assemel olleks, ei Temma saaks mitte söimama egga wihhaseks jäma; ja siis ei lausu ma sannagi, waid pallun Jummalat, et Temma neile andeks annaks.

Sedda ennam ma selle ümberpöörnud Ahwrika ma innimessega räkisin, sedda selgeminne tunnistas ennaft ta waimolik walgustud moistus ja se wäggew tö ülles, mis Jummal armu läbbi ta süddames olli sündinud. Ma ajasin weel nattuke aega temmaga juttu. Ma rääksin temmale, mis pühha ristminne on; mis ta meie käest nouab ja mis ta meile pakub, ja ühhest palwe ramatust, mis mul jures olli, näitasin ma temmale need selged pühha ristmisse usso õppetused, kuida neid meie jures pühha kirja järrele õppetakse. Temmal nähti suurt himmo ollewad, omma ello nende järrele seada. Nenda siis arwasin ma tedda kolblikko kül ollewad, pühha ristmisse läbbi sedda panti temma Lunnastaja armastusest wasto wõtta, ja mo meel olli hea sedda lotes, et ta mitte kaueminne woõra ning majalisse põlwes waid pühhade selfi rahwa ja Jummal koddo- kondste hulkas saaks ollema.

"Jummal, ütlesin ma temma wasto, on tootanud, mitto suggu rahwast, ei mitte ükspäinis ristmisse weega, waid ka taewase armo kastega ripputada. Temma ütleb: Ma tahhan, ei mitte ükspäinis wet wälja wälada selle peäle, kel jannu on, waid ma tahhan omma waimo wälja wallada so suggu peäle, ja omma õnnis- tust sinno sugguwõssa peäle." (Jes. 44, 3).

Jah, õppetaja, ütles ta, Temma woib mulle puh- hast süddant, ja uut, kindlat waimo anda. Temma woib mind pattust puhhastada, et ma puhtaks saan;

Temma woib mind pešta, et ma walgeks lähhan kui lummi.

"Jummal andko sulle need armo andid, ja kinnitago sind iggäühhe hea asja sees."

Suurt rõmu teggi mulle se helde wiis, miska ta ommaist wannemist kõnneles, kelle käest ta ommas lapse põlves olli ärraristud, ja neile sowis, et Jummal neid ühhe ehk teise nou läbbi Õnnisteggia tundmisese pole tahhaks aitada. Kes teab, ütlesin ma, kas nende laewadega, mis praego näme, ei lähhä wahhest üks armo õppetuse kolutaja senna male, kus nemmad ellawad, sinno ma rahwale, ja isefärranis sinno wanne mattele, kui nemmad alles ellus on, need rõõmsad sannumed innimeste ärralunnastamisest wima.

Oh! mo armas isä, mo armas emma; mo armas ning armolinne Õnnisteggia! hüüdis temma; kui sinna agga nende hinged tahhaksid peästa ja neile ütelda, mis sa pattuste eest olled teinud; — süski — ta jäi wait, ja näitis wägga kurb ollewad.

"Mo söbber, ütlesin ma, nüüd tahhan ma sinnoga so omma hinge eest, ka sinno wannematte hingede eest, palluda."

Tehke sedda, õppetaja, se on wägga hea ning armas, palluge waeste Negrite hingede eest, siin ning iggas paikas.

Se olli üks uus ja au wäärt palwe kooda. Merre liiw olli pörrandaks meie al, taewas kattuseks meie peäl; pae ringad, kaljud, mäe kingud ja laened seisid kui seinad meie ümber. Ei olnud se koht kül mitte seätud palwe koht, agga seförd olli ta pühha paik; ma tahhan need silmapilkmised ifka meles piddada. Jummal olli seal meie liggi — Minna teggin palwet — se Neger nuttis — ta südda olli täis tundmist. Minno tundmine läks temma tundmisfega ühte, ja mo silmad tilkusid nissammoti. Küllab wiinne pääw sedda arwalikkus teeb, kas meie silma püsarad ei tulnud tössisest süddamest ja wennalikkust armastusfist.

Aeg koodo minna olli liggi joudnud. Ma toetasin

ennast temma käe warre peäle, kui järsust pae ringist ülles läksime. Allandus ja tännolik meel paistis ta silmist wälja. Ma olin wenna armastuse tundmisfega ta käe warre peäle toetamas. Meie saime otsefui suggulasiks, ja mul olli se peäle wägga suur rõm. — Ärra minnes hakkasin temma käest kinni, nimmetasin temmale, kus enne temma ristmist weel üksförd piddime kokko tulles, ja jätsin tedda seförd Jummalaga. Jummal õnnistago teid, mo armas õppetaja, ütles temma.

"Kõing ka sind, mo armas hing, ifka ja iggaweste. Amen!"

Sesamma tähhelepannemisese wäärt kõnneleminne täitis mo süddant ühhe räkimate rõmoga. Koio pole minnes jäin ma sedda järrele mõtlema, kui wägga armfaste ja heldeste Jummal nouab innimesed ümberpörmisese pole aitada, ja sedda uut, iggawest ello meie hingede sees üllesärratada. Kui selgeste on se nähha, mõtlefin ma, et innimenne armust õnsaks saab, usfo läbbi; ja sedda ei tulle mitte meie käest — Jummal and on se; ei mitte teggudest, et ükski ei pea kiitlema. (Ewef. 2, 8. 9). Kes muido kui Pühha Waim, kes selle armo ello algaja ning andja on, olleks nisugguse paggana jures, kes pimme, pörane ning rummal olli, sedda muutmist woinud forda sata, ja tedda walgustada ja ühheks allandikkus ning usfikkus risti innimeseks teha? Kui selgeste on Jummal armo tahtmisese wäggew tö ka siin nähha, kes pattusid kutsuf, ja pimmedat omma selge walgusse sisse sadab! Oh, mis woiwad need kes risti rahwa seas paljad nimme kandjad on, ümberpöörnud paggana rahwa üksipiddisest, tössisest usfust õppida! —

Ma kulasin pärrast diete järrele, kuida selle nore innimesese koddune ellaminne, ja muud ello wiisid pidid ollema. Keigega, mis ma teäda sain, woiuin ma rahhul olla; ei ma woinud ka sest kaksipiddi mõttelda, et ta ei peaks kindlaks jäma omma ello ja keige omma tössise mele polest. Aega mödda weel monnikförd tem

maga kõnneldes, katsusin ma, meie kirrifo seäduft möda, temma tundmist läbbi ja õppetasiin tedda, nenda kuida arwasiin sedda temma waimo moistusesele parraja ollewad. Temma luggeminne läks joude täiemaks, Pibli ramatut kandis ta ifka ennese jures, ja kui ta tenistus temmale wahhest nattufe aega andis, lugges ta warsti selle seest. Ma ollen mittokord sanud tähhele panna, et neid kes tõeste waggad waesed innimesesed, ja kel nende lapse põlwe ei olnud võimalik ramatut õppida, se murre omma hinge eest ja se himmo Jum-mala sanna tundma õppida, wägga aias, et nemmad wägga ussinaste ja ilma sure waewata ja ilma paljo õppimatta, luggema õppisid. Nenda olli luggu ka sellesamma Negriga.

Ma olin jo monda aega igga näddal ükskord ühhes majas, mis Willemi ellamisse kohhast ei olnud kauge, monne tõe noudja hingega kokko tulnud, waimolikkust asjust nendega jutto aiama, ja ühhes kous palwet tegemas. Ja sest et ma need kokko käimisised isiennesele ja teistele leidisin wägga tullusad ning arm-sad ollewad, siis arwasiin wägga heaks, sedda Negrit senna kasa wõtta, et mitto saaksid nissammoti kui minna, sedda tõssist usko nähha. Mul olli se lotus, et monne jures, kelle seestpiddise ello kossumisse pärrast ma kartusese olin, temma läbbi issearranis, se palwe ning tanno waim piddi ülles ärratud ning kinnitud sama.

Minna sain siis temma Härä käest sedda lubba, et ta minnoga woiks ükskord senna luggemisse majasse tulla. Sest eht kül temma Häräl ennesel ei nähtud sedda tõssist usko ello egga õiget murretgi omma seestpiddise loo pärrast ollewad, siis olli se ommeti ta mele pärrast, et ma temma teenrit meles kandsin, kelle ello wisid temma ni hea melega kitis.

Sel päwal, mil kokko käidi, läksin ma sinna luggemisse majasse, mis ühhe tamme metsa äres seisid. Kui ma sain senna liggemale, nägin ma omma sõbra, sedda Negrit, ühhe pu al istwad ja mind ootwad. Temma käes olli üks weike ramatokenne, mis ma temmale

ollin andnud; ta Pibel olli ta kõrwas maas. Temma tousis sure rõmoga ülles ja ütles: Oh mis hea meel on mul teid nähhes; ma ootsin jo ammogi teie peäle.

„Willem, ma ussun, so kässi on hästi käimas. Ma tahhan sind senna kasa wõtta, kus monned minno sõbradest kous on, kellest ma lodan, et nemmad ka Jõsanda sõbrad on. Meie tulleme igga kesknäddal õhto kokko neist asjust teine teisega jutto aiama, mis meid iggawesse rahho pole juhatawad; ja ma ussun, et nemmad sind kui armast woõrast wasto wõtwad.“

Õppetaja, minna ei kõlba nissugguse hea rahwa setsi sekka. Minna ollen üks suur pattune; agga nemmad on waggad risti innimesesed.

„Willem, kui sinna nende käest küsiks, siis saaks iggaüks ennast sulle keige kurjemaks tunnistama. Monned neist ollid alles hilja aego arwalikko pattude sees ellamas; Jummalat nemmad ei tunnud, ja omma mõttele ning teggude polest ollid nemmad Jeesuse Kristusse waenlased. Agga Jummal arm wõttis neid nende böla jookso sees kinni ja pöris nende süddamed armastusse ning sannaku. Imisise pole Jeesuse ja Temma armo õppetusse wasto. Sinna ei sa seal keddagit muud leidma, kui üht seltsi waesid pattusid, kes wägga hea melega sest armastussest kõnnelewad ja laulwad, mis Jeesust saatnud pattuste eest surrema; ja ma ollen julge se peläe, Willem, se on üks laul, mis sinna hea melega nendega wõttad laulda.“

Oh tõest, õppetaja, se laul sünnib diete waese Willemi kohta.

Nenda teine teisega jutto aiades ollime selle maja wärrawa ette jõudnud. Mitmed tutwad ollid majas ja maja ümber seismas, ja terretasid meid sisse astudes wägga lahkest. Meil olli jo teada, et se Neger sel õhtul neid piddi waatma tulles, ja rõõm paistis iggaühhe filmist wälja, kui ma tedda käe kõrwa wõtsin ja nende sannadega nende keskele tõin: „Ma ollen üht Ahwrika ma wenda tonud, kes teid iggatseb nähha sada; terretage tedda Jõsanda Jeesuse Kristusse nim-

mel." — Õppetaja, ütles üks allandlik ning wagga tallomees, kelle südda ning keel allati Jēfanda armastusest tunnistas, meie rōmustame iggaford, kui omma armast kirrifo õppetajat nāhha same, agga isefārranis tanna nisugguse felti-mehhega, kui teie ollete ennesega seie tonud. Meie olleme kuulnud, kui armolikkult Jēfand ennast temma wāsto ülesnāitnud. Anna mulle kāt, armas sōbber, (ütles ta, ennast Negri pole pōrdes), Jummal olgo sīnnoga sūn ja iggas paikas; ning fidetud sago Ta pūhha nimmi, et Temma pattusid kutsu, nenda kuida Ta mulle ja sulle on teinud, Tedda Temma hallastusse pārrast armastada ja tenida. — Iggamees neist terretasid Negrit maja sisse tulles, ja monned rākisid wāgga lahked sannad temma wāsto.

Õppetaja, ütles temma, ei ma tea, mis ma nende hea sōbrade wāsto pean ütleva; minno arwates on sūn otsekui taewas ma peäl. — Silma wet wallades, mis, ennego temma weel kōnneles, ka teiste silmad keif täitis, ütles temma sīs: Armsad sōbrad ning wennad Jēsusse Kristusse sees, Jummal õnnistago teid keif: ja aitago teid wimati taewasse!

Kui ma nende sōbradega kōtko sain, wōtsin ma essite palwet teha ja pūhhasi kirjasi tükki ette luggeda. Sain ma sedda nūldoki teinud, sīs ütlesin neile, kes seäl ollid, et Jummal omma ennepetud nou jārrele, sedda noort innimesi monnelt aiaks mo holekandmisse alla juhhatanud, ja et ma tedda leian wāgga tōssise melega ollewad, ka temma usso tunnistust arwan ta süddame pohjast tullewad, ja sepārrast sedda nou ollen wōtnud, tedda temma iggatsēmist mōda ristida. Ma ollen tedda (ütlesin neile) nūld sepārrast ennesega seie tonud, et ta meie waimolikkust juttust ja ühendamisest ossa wōttaks; sest, nenda kuida wannal aial need, kes Jēfandat kartsid, saggedaste teine teisega wōtsid kōnneleda, tunnistusfeks, et nemmad Temma nimme peäle mōtlesid; (Mal. 3, 16) nisammoti saakšime meiegi isfekses nenda tehhes, sedda keikide parrandamisfeks tātma, mis risti innimesse ja wenna kōhhus on.

Se peäle pōorsin ma ennast Negri pole se kūsšimisega:

"Willem ütles mulle, kes on sind lonud?"

Jummal, se hea Jēfa.

"Kes on sind ārralunnastanud?"

Jēsus, Temma armas Poeg, kes minno eest surri.

"Kes pūhhitseb sind?"

Se pūhha Waim, kes mind sedda head Jēfat ja Temma armast Poega tundma õppetab.

"Misfuggune olli so luggu sündimise polest?"

Minna ollen üks pattune, minna ei tunne egga te muud kui patto; minno hing on weel mustem kui mo ihho.

"Kas nūld on üks muutminne sūnno sees sündinud?"

Ma lodan sedda, õppetaja.

"Kui sa olled teisefeks sanud, kes sind sīs teisefeks on teinud?"

Jummal se hea Jēfa; Jēsus, Temma armas Poeg, ja Jummal, se pūhha Waim.

"Kuida sündis se muutminne sūnnoga?"

Jummal teggi mind, kui ma alles pīsuke laps ollin, pārris orjaks.

"Kuida sa Willem ütled, et Jummal sind pārris orjaks teggi?"

Ei mitte, õppetaja, ei mitte; minna pidin ütleva, Jummal lastis mind walge innimeste läbbi pārris orjaks sada, et Ta mulle wōiks head teha.

"Sulle head teha, kuida se sündis?"

Temma wōttis mind pimmedusse maalt ārra ja tōi mind walguisse male.

"Misfuggust maad nimmetad sa walguisse maaks; kas õhto India: ma sarefid?"

Ei mitte, õppetaja; need on se ma, kuhho mind Jummal nou jārrele widi; agga Amerika ma sai minule walguisse maaks; sest seäl kuulsin ma esimest korda sedda head õppetajat jutlust ütlewad. Ja nūld on se kōht, kus ma praego ollen, keige surema walguisse ma; sest sūn õpetasite teie mind weel paljo ennam, kui helde Jēsus on pattuste wāsto.

„Mis kasso sadab Kristusse werri?“

Se puhastab keigest pattust, ja nenda ka mind, ni kui ma sedda lodan, minnogi pattust.

„Kas on siis keik innimesed Temma werre läbbi pattust puhastud?“

Oh ei mitte, õppetaja!

„Mis sugused sawad puhastud ja õnsaks?“

Need, kes Temma sisse uskwad.

„Kas sa woid sedda ühhe Pibli salmiga tõeks kinnitada?“

Jah, õppetaja; Kes ussub Poia sisse, sel on igga wenne ello; agga kes ei ussu Poia fanna, se ei pea sedda ello näggema, waid Jummal wihha jääb temma peäle. (Joann. 3, 36).

„Kust tunnukse innimesel usko ollewad?“

Minno arwates sellest, kui ta ikka Jesusse peäle mõtleb, Tedda paljo armastab, ja sedda ussub, et keik mis Temma ütleb tõsi on, ja viete saggedaste Temma pole palwet teeb; ja omma nõdrust ning pattust ollemist tundes se peäle mõtleb, et Temma wäggew ning wägga helde on, meie heaks.

„Kas sinna siis tunned ennesel seddasuggust usko ollewad, kuidas sa rägid?“

Oh, õppetaja, mittokord tunnen ma ennast otsekui koggoni ilma usfota ollewad!

„Miks nenda, Willem?“

Kui ma hea melega tahhan Jesusse peäle mõttelda, siis jooksewad mo mõtted mu asja peäle; kui ma Tedda hea melega tahhan armastada, siis näitab mo südda koggoni külm ollewad; kui ma keik, mis Temma patustele ütleb, hea melega tahhan tõeks piddada, siis tahtwad mo mõtted mind keelda, sedda ennese kohta mõtma; kui ma hea melega tahhan palwet teha, siis sadab kurrat välad, wägga välad mõtted mo süddamesse, ja ma ei olle ellades kül tännolik Kristusse wasto. Keik need asjad nüüd tewad mind mõnnikord kartma, et mul usko ei olle. — Kui temma nenda rälis, siis näggin ma monned neist, kes seal ollid, sure

järrelemõtlemissse ja süddame tundmisssega sedda tähhele pannerwad. Minna ütlesin siis: „Willem, ma woin wiisist mitne tõssise märgiga näitada, et sul usko on, ehk sinna kül kartussega arwad sedda teist wiisi ollewad. Rosta mulle weel monne küsimisse peäle. — Kas sinna hakkasid isiennessest ja omma ennese mõtlemissse ning noudmissse läbbi sest arro sama, et sa suur pattune olled, ja sedda tundma, et sulle Lunnastaja tarwis lähhab?“

Oh, ei mitte! waid se ärkas mo sees, kui ma ei mõttelnud suggugi selle peäle, egga noudnud sedda leida.

„Kes läkitas sedda head õppetajat Amerika maal, omma jutlussega so hinge ülles ärratama?“

Kes muido, kui tõeste Jummal.

„Kes olli siis nende tõemelelisse mõtlemissse ja tundmissse algaja so hinge sees?“

Kes muido, kui se armas Jummal; sest minna ei woinud neid tõeste mitte isiennessest sada.

„Eks sinna ei arwa, et Jesus Kristus ja Temma ärralunnastaminne ükspäinis se keige tarwilissem ja keige armsam asj on, mis ial woib iggatseda?“

Oh, tõest! sedda ussun ma keigest süddamest.

„Eks sa ussu, et Temma sind woib õnsaks teha?“

Jah Temma woib täieste õnsaks teha.

„Agga kas sinna arwad, et Ta sind ei tahhaks õnsaks teha?“

Sedda ei tohhi ma mitte ütelda. Temma on ni hea, ni armolinne ja ni helde; Temma ei tahha sedda, kes Ta jure tulleb, mitte wälja lükkata.

„Kas sul on se sowiminne, ihhaldaminne ja püüdminne Temma käsksid piddada?“

Jah, õppetaja, sest et ma Tedda armastan, seppärast tahhan ma ka hea melega teha, mis Temma käsksib.

„Kas sa olled walmis Temma pärrast kannatama, kui Jummal sulle sedda peaks seadma?“

Ma ussun, et ma armastusse pärrast Temma wasto, omma ello woiksin anda; Temma wõttis ennese peäle pattuste eest surra; miskipärrast peaksid pattused sedda

liaks piddama, nisugguse hea ning trui Lunnastaja pärrast omma ello jätma?

„Ma arwan ja lodan, et ma sedda möda so wasto woin lüttelda: Sinno usk on sind aitnud.“

Nenda lõppetasin seford sedda läbbi katsumist. Need kous ollemad sõbrad ollid süddamelikko õsawõtmisega peält kuulnud. Üks neist ütles wägga ligutud süddamega: „Oppetaja, ehk kül monned innimesed walged ja teised mustad on, siiski nään, et tõssine usk keikide jures üht karwa on. Mo omma südda on iggawõt sanna heaks kiitnud, mis se noor innimenne on räkinnud. Ja nenda ka minno südda, wastas heäl iggalt poolt seäl toas.“

Pärrast sedda, kui meie weel monda aega selle Negri sündinud asjust saine räkinnud, siis ütlesin minna: „Kiitkem nüüd Jummalat Temma rohke ja ärraräkinnatta armo anni eest, ja laulgem sest armastussest, mis Jesust meile saatnud pattuste Lunnastajaks.“ Se Neger ei olnud kül õppinud laulma, siiski laulis ta wägga tõssise ja ligutud süddamega, nenda et olli nähha, kui wägga ta su sannad temma tundmisega ühte sündisid. Kui wiet salmi: Ei ükski taewast tulla, sind woinud sundida, n. t. s. saine laulnud; siis ütles ta neid sannu ueste, ilma tähhelepannematta kus ta olli: Ei muud, (ütles temma) ei muud kui armastus sündis. Sedda mahha tulles waele Willemile Lunnastajaks, ei muud kui pattuste armastus.

Enne kui ühhest ärralahfume, wõtsin ma weel ärralunnastamisest ja õnsaks samisest monne sannaga tähhendada, ja keik, kes seäl kous ollid maenitseda, taewa tee peäl eddasi minna. Se olli üks õhto, mis sellega, mis seäl sündis, taewas wiisiste olli mällestuuse ramatusse üllepantud, ennego ma peäl sedda mällestusseks kirja pandi. Ma nimmetasin weel Negri ristimisest päwa, ja siis jätšin ma omma armast wälsest selfi Jummalaga.

Koio minnes olli ku selgeste paistmas ja merre wessi eldis temma paistussest wägga illustaste wasto.

Meie ollime alles lõppetanud sedda hallastusse Jummalat ja keige asja seädjat omma sõbradega ühtlasi kiitmast, ja nüüd tullesid need nähtawad lodud asjad jälle mo mele, et mo kohhus on Jummalale tänno anda nende lodud asjade illo ja rõmustamisse eest, nenda kuida Tarwet teggi üteldes: Kui ma nään so taewa so sõrmede tö, ku ja need tähhed, mis sa olled walmistanud; mis on waene innimenne, et sa temma peäle mõtled? ja innimesse poeg, et sa temma eest hoolt kannad. (Paulo rom. 8).

Monned päwad pärrast sedda sai se Neger ristitud, ja pärrast sedda läks ta pea omma Härraga reisi peäle. Sest sadik ei sanud ma temmast ühtigi kuulda egga teada. Sepärrast ei tea ma mitte, kas ta alles kui teekäia siin ma peäl kõnnib, woi kas temma jo igga wesse au sees taewa hulgaga ühhes laulab sest armastussest, mis pattusid on lunnastanud. Agga sedda tean ma, et ta olli märgiks pandud Jõsanda kitusseks; temma kandis omma Lunnastaja kuo omma süddame sees, ja näitis Jummalale ees omma ello ning teggudega sedda armo ülles, mis pattust pöörmisses pole aitab. Oh, andkem Jummalale au!

Negri palwe.

Jesus, kes sa keige alwema hinge eest isseärranis hoolt kannad, pöra ommad kõrwad se pole, mis mo südda tahhab kõnneleda, kule ühhe Negri palwet.

Sest kui sinna risti samba külges omma werd ärrawallasid, siis kandsid sa minno patto ning wallo — sepärrast arwan ma, et sa omma kõrwa ei sa keelma ühhe Negri palwet kuulmast.

Ma ollen üks joueto Negri poisikenne, ja käisin merre äres, kust risujad mind ärra wiisid mo wanne matte kääst, et ma neid ellades ennam ei sanud nähha.

Siiski pöris mo luggu, ni raske kui ta näitis ollwad, koggone teistiti; sest mind widi kaugele mo koddopaigast ärra, et ma ühhe Lunnastaja armastust pididin tundma õppima.

Mi waene ja ei miksiki pantud, kui ma muido ollin, siis ollid sinna ommeti oh Jummal! mo liggi; ja kui ma esmalt so armo näggin, siis ei olnud wistist teist röömsamat kui mind.

Raua aega ollen ma rummalusse sees ellanud, ka tõrkumises so fanna kuuldes; agga so suur arm, oh minno Jummal! päästis mind teigist mo pattudest.

Willeks olli mo luggu, ni hästi Inglise kui innis meeste nähhes; sest ma ollin innimeste orri, patto orri, ning sadanagi orri.

Agga kui Poeg mind wabbaks teeb, siis ollen ma tõeste wabba, nenda et mul ellades tarwis ei olle innis meeste mele walla egga patto ning põrgo woimuse pärast wärriseda.

Oh läkkita omma fanna fenna kaugele male, kus muud keddagit ei ella kui Negrid: õppeta neid sedda teed, sedda tödde ja sedda ello tundma; anna neile omma armo ja omma õnnistust.

Oh et mo armas isä ja emma seäl sinna hallastust nähha saaksid. Ütle neile, mis Kristus nende ja minno eest on teinud.

Misfuggune Jummal on risti rahwa Jummal farnane? Kes woib ennast Lemma farnatseks panna? Lemmal on halle meel mo hinge peäle, ja ta kuleb ühhe Negri palwet.

Jesand Jesus, sinna olled omma werd tuhhande nisfuguste innimeste eest ärrawallanud, kui minna ollen. Mitto põlgwad sedda waest Negri orja, agga sinna armastad mind.

Keif mo sowiminne käib sin selle peäle, allati so filma märgiks olla ning jada. Oh Jesand hoia mind patto ning kahjo eest, ja kule ühhe Negri palwet.

Taewas on se au paistus ma, kui ma fenna saan, siis tahhan ma õnna hingede ja ka Inglise eest tunnistada: Sinna kuulsid ühhe Negri palwet! —